

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 กล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ยากไร้ พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก นั่นก็คือ รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ปวงชนชาวไทยทุกคน และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้กำหนดกรอบของการจัดการศึกษา มาตรา 3-9 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 10-14 กำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 15-21 กำหนดระบบการศึกษา มาตรา 22-30 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 31-40 กำหนดการบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยต้องศึกษาชั้นปีหนึ่งถึงปีที่เก้าของการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั่นก็คือต้องเรียนจบอย่างน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักปรัชญาการศึกษาว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สนับสนุนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องบริหารและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงาน แต่ปรากฏว่าในสภาพปัจจุบันนี้ จากการรายงานข่าว ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวนมากหลายราย ที่ถูกชุมชนประชาชนร้องเรียน เดินขบวนขับไล่ สาเหตุจากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและมีบางส่วนก็ถูกผู้ปกครองและคณะครูร้องเรียน ในเรื่องของความประพฤติ การปฏิบัติงาน การบริหารงาน มีเรื่องให้นิติกรฝ่ายกฎหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือฝ่ายบริหารงานบุคคลของแต่ละเขตพื้นที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงกันอยู่มากมายหลายคดีด้วยกัน นั่นก็แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษายังมีพฤติกรรมการบริหารที่ยังไม่เหมาะสม ในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ปกครองนักเรียน ผู้พบเห็นและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารคือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในองค์กร และมีบทบาทมากที่สุดเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการทำงาน ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็จะมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุด จากกฎกระทรวงเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ซึ่งประกาศใช้เมื่อ 8 พฤษภาคม 2550 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายวิจิตร ศรีสอาน ได้กำหนดการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 4 ด้านด้วยกัน คือ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป การบริหารที่สำคัญที่สุดคือการบริหารงานบุคคลเพราะคนทำให้งานสำเร็จ หรือล้มเหลวได้ คนทำให้งานเสร็จเร็ว หรือเสร็จช้าได้ คนทำให้งานมีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพได้ คนมีชีวิตจิตใจมีเลือดเนื้อ มีความต้องการที่แตกต่างกัน มีความชอบแตกต่างกัน มีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลแต่ละท่านล้วนมาจากพื้นฐานครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง มัลลิกา คณานุรักษ์ (2547, หน้า 2) กล่าวว่า มนุษย์มีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในโครงสร้างทางจิตวิทยา ทั้งนี้เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู การดำเนินชีวิตในสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารงานบุคคลจึงเป็นเรื่องยากแต่น่าท้าทาย และจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 79 กล่าวว่าให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และมีหน้าที่พัฒนาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม ในอันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด ซึ่งในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ตั้งแต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน สังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมการบริหารบุคคลเป็นงานที่ทำท้าทายความสามารถของผู้บริหาร การปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เกิดความพึงพอใจในตัวผู้บริหาร ทั้งในด้านของการบริหาร และด้านความประพฤติ ด้านการปฏิบัติตน การวางตน เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลดังกล่าวได้ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถและอย่างทุ่มเททั้งกายและใจ การบริหารบุคคลก็เพื่อพัฒนาบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักทฤษฎีการบริหาร หลักจิตวิทยา หลักการครองตน ครองคน และครองงาน ที่สมบูรณ์แบบ

เพื่อลดความเสี่ยง ลดความขัดแย้ง ลดปัญหาอุปสรรคต่างๆ และเพื่อเป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝ่ายเพื่อนำพาให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย/เป้าหมายการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด มีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับแรกสุดที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งนั่นหมายความว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมากที่มีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษา ในฐานะที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการขับเคลื่อนการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานบุคคล ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริหารงานบุคคลมีมากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน สำหรับประเทศไทยของเราตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เรามีสถาบันหลัก 3 สถาบันด้วยกันคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตัวอย่างที่ดีในด้านพฤติกรรมกรบริหารคือพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานีเป็นต้นมาจนสมัยปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ไทยได้ทรงมีความเป็นผู้นำ และมีความยุติธรรม สำหรับพสกนิกรทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้ทรงนำเอาหลักทศพิธราชธรรม มาปกครองบ้านเมือง มาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติพระองค์ จนสามารถนำพาประเทศชาติ รอดพ้นวิกฤติภาวะการณ์ที่เลวร้ายตลอดจนปัญหาต่างๆ มากมายหลายครั้ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรนำเอาหลักการ**พฤติกรรมทศพิธราชธรรม**ของพระองค์ มาเป็น**ต้นแบบ**ในการประพฤติปฏิบัติตนและมาใช้ในการ**บริหารงาน** เพื่อผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องที่ผู้อื่น เกิดความยอมรับ และเกิดความเชื่อมั่นที่จะร่วมปฏิบัติงานด้วย

พฤติกรรมเป็นจุดนำหรือหน้าตาของผู้บริหาร นำมาซึ่งความร่วมมือไม่ร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าภูมิพลอดุลยเดช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ซึ่งเป็นพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งคำว่าธรรมนั้นก็คือทศพิธราชธรรมซึ่งพระองค์ได้ปฏิบัติพระราชกรณียกิจ มากกว่า 60 ปี แล้ว เป็นที่ยอมรับและประจักษ์ ทั้งของประชาชนชาวไทย และเป็นยอมรับและยกย่องของนานาประเทศ และพิสูจน์ได้แห่งความเป็นจริง ดังนั้น ผู้บริหารทุกคนและในทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเอา หลักทศพิธราชธรรม (หลักธรรมสิบประการ) นำมาประพฤติปฏิบัติตน และบริหารงานตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นหลักประกันยืนยันการเป็นผู้บริหารที่ดี

เพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดเป็นพลังความร่วมมือ เกิดความยอมรับ เพื่อสามารถบริหารให้หน่วยงานได้พัฒนาไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ถาวร อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คณะผู้ศึกษาค้นคว้าเกิดความสนใจ ที่จะศึกษาพฤติกรรมด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานการบริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดประสิทธิผลต่อการศึกษาของชาติสืบไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ตามความคิดเห็นของคุณและคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเสนอแนะพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2

ความสำคัญของการศึกษา

1. ได้ทราบว่าระดับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ระหว่างคุณกับ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
3. ได้ขอเสนอแนะพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 2

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่สถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 199 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาค้นคว้า ได้แก่สถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 2 จำนวน 132 แห่ง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นแบบเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษา คือครูผู้สอนสถานศึกษาละ 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 264 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่สถานภาพ ประกอบด้วย

3.1.1 ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 2

3.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 2

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

3.2.1 พฤติกรรมการบริหารงานบุคคล ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 2 จำนวน 10 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติงาน การแสดงออก การกระทำ ความประพฤติ และวิธีการทำงานของผู้บริหาร จากแบบสอบถาม แบบสำรวจ

ทศพิธราชธรรม หมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารควรประพฤติ และควรปฏิบัติ ได้แก่

1. ทาน หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และการบริหารงานต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยการให้ การสละทรัพย์สิน บัณฑิต 4 วัตถุประสงค์ของทั้งภายนอกและภายใน รวมทั้งสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ กำลังกาย กำลังใจ ที่เป็นประโยชน์ และการรู้จักให้อภัย รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน จัดหา และอำนวยความสะดวกแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน ได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งของ เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน

2. ศีล หมายถึงการประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และการบริหารงานต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยการสำรวม ทั้งกาย วาจา ใจ การไม่ละเมิดในศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง การทำตนให้เป็นปกติ บริหารงานตามหลักนิติธรรมและ

หลักจริยธรรม ตลอดจนทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้พบเห็น มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู และนักเรียน ลูกจ้างให้ปฏิบัติตนในกรอบของกฎหมายบ้านเมือง

3. บริจาค หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และการบริหารงานต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยการเป็นผู้ให้ทั้งภายใน(จิตใจ)และภายนอก เป็นการสละทั้ง ทรัพย์ กำลังสติปัญญา ความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีจิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเสียสละ ละในความตระหนี่หวงแหน บริหารงานอย่างเสียสละทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการรวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียน ทั้งครู นักเรียนและลูกจ้างได้มีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และอย่างประหยัด

4. อาซวะ หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และการบริหารงานต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความซื่อตรงต่อเพื่อนมนุษย์ ตรงต่อหน้าที่ การงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่นด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตน และปฏิบัติหน้าที่การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมสำคัญมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความเปิดเผยจริงใจ ไม่มีนอกไม่มีใน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียนและลูกจ้าง ได้มีนิสัยและประพฤติตนในกรอบของความซื่อสัตย์ สุจริต

5. มีทวะ หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และการบริหารงานต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างมีความอ่อนโยน มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเมตตา ไม่ถือตัว รวมทั้งความอ่อนโยนทางกาย และความอ่อนโยนทางจิตใจ วางตนเสมอตนเสมอปลาย ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น มีความอ่อนโยนต่อบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับด้วย เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียนและลูกจ้างได้มีนิสัยและประพฤติตนในกรอบของความมีสัมมาคารวะ สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน

6. ตบะ หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และบริหารงานด้วยความ پاکเพียร อุตสาหะ การปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง มีความบากบั่น ก้าวหน้าไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ เป็นผู้นำในการพัฒนาตน พัฒนางาน ไม่หลงใหลในความสุข และมีความสามารถขมใจต่อกิเลส สิ่งยั่วยู่ในอบายมุขต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียน และลูกจ้างได้มีนิสัยและประพฤติตนอย่าง ไม่หลงใหลในความสุข และกิเลสสิ่งยั่วยู่ต่างๆ และสามารถพัฒนาตนเองได้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม

7. อักโกระ หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และบริหารงานกับ บุคลากรภายในโรงเรียนทั้ง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง ปราศจากอคติไม่คิดอาฆาตผูกพยาบาทผู้อื่น ความไม่โกรธ การไม่แสดงความโกรธ ให้ผู้อื่นได้เห็น ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นได้ลำบากจากการบริหารงาน ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น และมีสติ สัมปชัญญะ อารมณ์มั่นคงในการทำงาน เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง

8. อวิหิงสา หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และบริหารงาน กับบุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายและ หลักศีลธรรม ด้วยความไม่เบียดเบียนที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทั้งคนและ สัตว์ ยึดหลักความพอดี ความสันติ ไม่หลงระเริงอำนาจโมหะ โทสะ ตลอดจนมีความกรุณาปราณีต่อผู้อื่น รวมทั้งส่งเสริม ให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้มีความกรุณาปราณีต่อผู้อื่นและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆด้วย สันติวิธี

9. ขันติ หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และบริหารงานกับ บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความอดทนอดกลั้น มีอารมณ์มั่นคง หนักแน่นและไม่ใช้อำนาจของโทสะ โมหะ โลภะ ราคะในการปฏิบัติงาน มีความ อดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่ออาการเจ็บไข้ สามารถรอได้ คอยได้ ไม่กระวนกระวายใจ รวมทั้งมีความอดทนต่องานหนัก รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้มีความอดทน อดกลั้นมีอารมณ์มั่นคง หนักแน่นทั้งต่อการเรียน และการทำงาน

10. อวิโรธนะ หมายถึงการประพฤติ การปฏิบัติตน การแสดงออก และบริหารงานกับ บุคลากรภายในโรงเรียนทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางของกฎหมาย และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ร่วมอนุรักษ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตัดสินใจในการบริหารด้วยความมีปัญญา มีความหนักแน่น ในธรรม มีความยุติธรรม เที่ยงธรรม ยกย่องคนควรยกย่อง ปราบคนที่ควรปราบ วางตนเป็นหลัก ที่ดี ไม่มีความเอนเอียง หวั่นไหว เพราะถ้อยคำที่ตีร้าย ลากลั่นการะหรือ อัญญาธรรม์ อนัญญาธรรม์ ยกย่องเชิดชู ผู้ที่ทำความดีอย่างจริงใจ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้ชื่นชม และอนุรักษ วัฒนธรรม ประเพณีไทย และความเป็นไทย

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 5 อำเภอ คือ อำเภอศรีสำโรง อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอทุ่งเสลี่ยมและอำเภอศรีนคร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 หมายถึง พื้นที่เขตรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสุโขทัย ในเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอศรีสำโรง อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอทุ่งเสลี่ยมและอำเภอศรีนคร

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2

สมมุติฐานของการศึกษา

พฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน